

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	Бакалавр
Кафедра	Живопису	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	023 образотворче мистецтво	Семестри	8
КОМПОЗИЦІЯ У МАЙСТЕРНІ СЮЖЕТНО-ТЕМАТИЧНОЇ КАРТИНИ Семестр 8. курс 4 курс СЖ2022 (с-т майстерня) січень – травень 2026 р.			
Викладач	Вінтаєв Ю.М. професор		
Е-mail	vintaeva58@gmail.com		
Заняття	За розкладом (он-лайн)		
Консультації	Он-лайн (в Google meet, спільна група курсу в telegram, e-mail)		
Адреса	поверх 2, корпус 1, вул. Мистецтв 8		
Телефон	(057) 706-02-81 (кафедра)		

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття та консультації з викладачем відбуваються згідно розкладу у визначені дні та години у дистанційному на платформі Google meet . Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є листування як електронною поштою, так і за допомогою месенджера Telegram. У разі необхідності додаткової консультації, фото робіт студентів можуть бути надіслані на пошту викладача та в Telegram.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою для вивчення дисципліни «Композиція у майстерні сюжетно-тематичної картини» є певний обсяг з комплексу знань фундаментальних дисциплін «Рисунок», «Академічний живопис», «Кольорознавство», «Основи композиції», анатомії а також з навчальних дисциплін соціально-гуманітарного циклу. Обов'язковим є достатній рівень навичок малювання з натури людської постаті, пейзажу у техніці олійного живопису та графічних матеріалів.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Показ робіт із методичного фонду. Демонстрація та аналіз матеріалу за допомогою вірців творів образотворчого мистецтва. Ознайомлення студентів та застосування додаткової літератури з дисципліни :

- - Волошко К. М., Методичні рекомендації до виконання завдань з дисципліни «Загальний курс композиції» для студентів другого курсу (1 семестр) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, освітньо-професійної програми «Станковий живопис». Харків: ХДАДМ,2023 - 29с.

- Коваленко С. В., Методичні рекомендації з дисципліни «Основи композиції» для студентів 1 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціалізації «Станковий живопис» м. Харків, ХДАДМ, 2018 - 25 с.
- Ковальова М., Вернюк Я., Журавльова Н. Українське мистецтво як чинник формування національної ідентичності в суспільстві. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Вип. 89. Т 1. Дрогобич, 2025. С. 232–239 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/89-1-33>
- Ковальова. М. М., Нестерова Є. О. Особливості пленерної практики в Харківському художньо-промисловому інституті (ХХПІ) в 1950–1970-х роках. Український мистецтвознавчий дискурс. 2024. № 2. С. 97–105. <https://doi.org/10.32782/uad.2024.2.11>
- Чернявський К.В., Чернявська Т.В. Концептуальний символізм в контексті розвитку актуального мистецтва. Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету: зб. Гельветика. Одеса, 2022. Вип. 37. С. 147–150.
- DOI:10.32782/2663-5682/2022/37/34Ковальова М.М., Мельнічук Л.Д., Догадайло Д.М. Харківська пейзажна школа. Валерій Шматько. Український мистецтвознавчий дискурс. 2022. № 5. С. 47 – 53. <http://uad-jrnl.nau.in.ua/index.php/uad/article/view/64>

Методичний наочний посібник з живопису «Пленерний етюд. (З творчого досвіду)». 76 фото авторських етюдів (пол. олія) 2005р. та наочні матеріали - приклади завдань, презентації за темами курсу у спільному телеграм каналі.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Виконання завдань дисципліни «Композиція у майстерні сюжетно-тематичної картини» потребує наступні матеріали: підрамник та полотно, пензлі, палітра, папір (для начерків пошуків), гумка, олівець, канцелярський ніж, фарби олійні, вугілля для рисунку чи соус (сангіна).

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни – надати здобувачам необхідні теоретичні знання та практичні навички роботи над сюжетною станковою картиною, навчити професійно застосовувати образотворчі засоби композиції, виховати художника, який здатний створювати високохудожні твори, що активно впливають на формування громадського естетичного смаку в кращих національних традиціях, образного пластичного мислення.

Завдання дисципліни полягає у визначенні засобів та прийомів побудови композиції станкової картини задля виразності художнього образу, що буде реалізовано в авторському художньому рішенні сюжетно-тематичної картини.

Задача дисципліни полягає у виконанні практичних завдань з використанням всіх здобутих впродовж попередніх років навичок, прийомів та знань побудови композиції на іншому шаблі застосування задля розкриття задуму в образно-пластичній формі, вдосконалюючи фахову майстерність на форматі.

Компетентності та програмні результати навчання навчальної дисципліни «Композиція у майстерні сюжетно-тематичної картини»

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 13. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципів неприпустимості корупції та будь-яких проявів не доброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно- просторового та візуального середовища.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

СК 12. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 7. Відображати морфологічні, стильові та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН 8. Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ПРН 17. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «Композиція у майстерні сюжетно-тематичної картини»

Дисципліна «Композиція у майстерні сюжетно-тематичної картини» належить до циклу дисциплін вільного вибору студентом, що забезпечує фахову підготовку художника станкового живопису в навчально-творчій майстерні сюжетно-тематичної картини за освітньо-професійними програмами бакалавра. Уся система навчання композиції повинна сприяти розвитку образного мислення, вихованню художника - майстра станкової картини.

Згідно з навчальним планом, ухваленим методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами протягом 3-го та 4-го курсів (11 кредитів ECTS, 330 навчальних годин, з них: 157 годин – практичні заняття, 8 годин – лекції, 165 годин – самостійна робота) і має забезпечити сучасний рівень професійної підготовки фахівців станкового живопису, здатних створювати оригінальні художні твори (станкові картини)

8 семестр містить 2 змістовних МОДУЛІ, 4 завдання за темою: розробка авторської концепції рішення теми кваліфікаційної роботи бакалавра.

1 МОДУЛЬ містить 2 практичних завдання:

Завдання 1. Визначення теми кваліфікаційної роботи. Аналіз аналогів.

Завдання 2. Розробка авторської концепції рішення теми. Пошук образотворчих засобів рішення теми, виконання ескізів;

2 МОДУЛЬ містить 2 практичних завдання:

Завдання 1. Підготовка картону у розмірі 1м – 1,2 м, послідовне його виконання;

Завдання 2. Розробка пояснювальної записки.

Підсумковий контроль знань здійснюється у формі екзаменаційного перегляду. Передбачено рубіжні етапи контролю у формі переглядів практичних завдань (елементів модулю).

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Метод повідомлення нових знань — практична робота в процесі виконання серії завдань. Основна форма вивчення курсу — практичні завдання.

Мета запропонованих завдань — є оволодіння високою образотворчою художньою культурою, системою засобів вираження художнього образу в сюжеті, що відповідатиме направленню творчої майстерні у вищій художній школи, задля здатності здобувачів вирішувати складні творчі питання на основі пізнання дійсності. Основними дидактичними принципами, покладеними в основу викладання дисципліни є:

- навчання на високому рівні труднощів;
- швидкий темп вивчення навчального матеріалу;
- усвідомлення матеріалу через проживання (активні форми навчання);
- систематична робота над особистісним розвитком студентів.

За термін навчання здобувачі повинні працювати з поставленою задачею керівником, але без прямих рекомендацій. Роль викладача є більш за все консультативною.

Розвиток у процесі навчання здійснюється не тільки змістом навчального матеріалу, але й особистістю викладача і стилем спілкування зі студентами.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

- Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі поточних переглядів етапів процесу роботи виконаних завдань.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі перегляду.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)		Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+	98–100	задовільно	64–74	D
			A	95–97		60–63	E
			A-	90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B			незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C					

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі найновіших досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими освітніми потребами (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби або іншої важливої причини, викладач має право перенести заняття на інший день за умови узгодженості з адміністрацією та існуючим розкладом занять. Про дату, час та місце проведення занять викладач інформує студентів через старосту групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Не вітаються запізнення на заняття. У разі пропуску занять, студент має самостійно опрацювати матеріали тем і підтвердити їх опанування відповідними нотатками, а також практичною роботою. Довгострокова відсутність студента на заняттях без поважних причин дає підстави для незаліку з дисципліни і його можливого подальшого відрахування. Додаткові заняття з такими студентами не передбачені. Відсутність практичних завдань на поточних переглядах безпосередньо впливає на зниження підсумкової оцінки.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю визначено плагіат – тобто суттєве запозичення або копіювання в практичній роботі чужих матеріалів, студент не отримує бали за тему. Він зобов'язаний її переробити, в цьому випадку нараховується лише 50% від максимальної кількості балів за цю частину. Якщо факт академічної недоброчесності зафіксований на екзаменаційному перегляді — студент максимально отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0–40
2	Поточний контроль	0–60
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно

			обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у міжнародних або всеукраїнських конкурсах, виставках, фестивалях (отримав відзнаку).
A	17–19	37–39	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Практична подача акуратна, без помилок. Показав відмінні результати під час поточного контролю.
A-	16	36	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, продемонстрував якісний рівень знань та вмінь під час поточного контролю, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання.
B	12–15	32–35	Студент добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно виконав усі поставлені задачі, творчо підійшов до виконання практичних завдань, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	8–11	22–31	Студент в цілому добре опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вчасно та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки (відсутність творчого підходу тощо).
D	4–7	10–21	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи тощо).
E	1–3	1–9	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал теоретичного та практичного курсу, не впорався з головними задачами дисципліни, практична робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, несвоєчасна подача виконаної роботи, значна кількість суттєвих помилок при виконанні завдання, пропуски занять без поважних причин тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1 модуль						
За розкладом	Завдання 1. Визначення теми кваліфікаційної роботи. Аналіз аналогів.	практичні + 1 год. лекція	Вибір власної теми. Пошукові роздуми на папері.	6		
За розкладом	Завдання.2. Розробка авторської концепції рішення теми. Пошук образотворчих засобів рішення теми, виконання ескізів;	практичні	Начерки, замальовки людей та предметів, тощо. Тональні та кольорові ескізи	7	Поточний перегляд	
2 модуль						
За розкладом	Завдання 1 . Підготовка картону у розмірі 1м – 1,2 м., послідовне його виконання	практичні	Вибір формату. Вирішення картону.	7		

За розкладом	Завдання 2. Розробка пояснювальної записки.	практично-теоретичні + 1 год. лекція	Аналіз власного задуму кваліфікаційної роботи	8	Екзаменаційний перегляд	
--------------	---	--------------------------------------	---	---	-------------------------	--

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента, та творчий підхід під час практичних занять (1-3), виставкова участь у фестивалях та конкурсах (5–8). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксії. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с..
2. Марчак В. Про малярство: навчальний посібник. Львів : ФОП Стебляк О.М., 2018. 264.
3. Михайленко В. Є., Яковлев М. І. Основи композиції (геометричні аспекти). Київ: Каравелла, 2004. 304с.
4. Сучасне мистецтво. Науковий збірник. Випуск XIV, 2018, К.: ІПСМ НАМ України, 375 с. – іл.
5. Волковський М. Колір в живописі. Київ: Видавництво В. Шевчук, 2016. 360 с
6. Кафедра живопису ХДАДМ: традиції та сучасність / Міністерство освіти і науки України; Харківська державна академія дизайну і мистецтв; Факультет образотворчого мистецтва; Упор. М.І. Деркач, В.Ю. Гальченко. Харків: ХДАДМ, 2015. 123 с.
7. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навчальний посібник. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2022. 124 с.
8. Іттен Й. Мистецтво кольору / Ред. О. Плаксії. Київ: ArtHuss, 2022. 96 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

- Дерман Л.М. Соціокультурні комунікації у дизайні ХХ-ХХІ століть / Л.М. Дерман // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв: щокварт. наукове видання. – К.: Міленіум – 2014. – №3. – С. 11.
- Сучасне мистецтво. Науковий збірник. Випуск XIV. – К.: ІПСМ НАМ України, 2018. – 375 с. – іл.
- Прокопович Т. А., Каленюк О. М., Вахрамєєва Г. І. Основи кольорознавства та декоративно-прикладного мистецтва : навч. посіб. Луцьк: Поліграфічний центр «Друк Формат», ФПО Покора І. О., 2019. 91 с.